

Avustushakemus STEA: Arjen turvaa Pohjois-Savon kylissä

Avustuksen hakijan nimi: POHJOIS-SAVON KYLÄT RY

Käyttötarkoitus

Avustusta tullaan käyttämään arjen turvallisuuden parantamiseksi 20 kyläalueella. Hankkeen aikana luodaan Pohjois-Savon kylille kyläturvaryhmiä sekä kartoitetaan kylätaloja arjen häiriötilanteiden kokoontumispaikoiksi. Vahvistetaan maaseudun asukkaiden omia valmiuksia arjen häiriötilanteisiin, kouluttamalla arjen turvataitoja. Koulutetaan kyläturvaryhmistä oman alueen arjen auttajia, jotka voivat arkisissa häiriötilanteissa toimia kyläläisten avuksi ja pyydettyessä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alaisuudessa.

Hankeavustusta haetaan kyläturvakoordinaattorin palkkaamiseen, kyläinfotilaisuuksien, kyläturvailtojen ja erilaisten koulutusten järjestämiseen. Hankkeen tehtäviä ovat kyläturvaryhmien kouluttaminen, varustelu ja toimintaan saattaminen. Kylätaloista luodaan arjen häiriötilanteiden kokoontumisverkosto. Hankkeen aikana luodaan yhteydet kylien, kuntien ja pelastuslaitoksen välille toimia arjen häiriötilanteissa.

Haettava avustus 2020	105 105 €
Haettava avustus 2021	101 010 €
Haettava avustus 2020	97 610 €
Yhteensä koko hanke	303 725 €

Toiminnan tai hankkeen nimi: Arjen Turvaa Pohjois-Savon kylissä

Toiminnan tai hankkeen alkamisajankohta 01.01.2020

Toiminnan tai hankkeen päättymisajankohta 31.12.2022

Toiminnan maantieteellinen alue: Koko Pohjois-Savo

Ilisalmi
Kaavi
Keitele
Kiuruvesi
Kuopio
Lapinlahti
Leppävirta
Pielavesi
Rautalampi
Rautavaara
Siilinjärvi
Sonkajärvi
Suonenjoki
Tervo
Tuusniemi
Varkaus
Vesanto
Vieremä

Tekeekö avustuksen saaja muutakin kuin STEA-rahoitteista toimintaa?

Toimintamuodot ja rahoittajat

Kylätoiminnan valtionapu, Maa- ja Metsätalousministeriöstä

Kylätoiminnan valtionavulla (37235 € vuonna 2019) toteutetaan kyläyhdistyksien neuvontaa, ohjausta ja koulutusta kylien elinvoimaisuuden edistämiseksi sekä kylissä asuvien ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Lisäksi valtionavustuksella palkataan osa-aikainen kyläasiamies, joka viestii ja tiedottaa kylätoimintaan liittyvistä asioista. Pohjois-Savon Kylät ry tekee kylien edunvalvontaa Pohjois-Savon osalta. Pohjois-Savon Kylät ry ylläpitää kylärekisteriä ja kylätalokisteriä. Kylärekisterin kautta pystymme viestimään kaikkiin Pohjois-Savon kyliin kylätoimintaan liittyvistä asioista. Kylätoimintaa toteutetaan maaseutukylien lisäksi taajamissa ja osittain myös kaupunginosissa Pohjois-Savossa. Kylätoiminnan voimavarana ovat kylien aktiivit toimijat ja vapaaehtoiset, jotka tekevät omilla asuinalueilla ja kylillä erilaisia vaikuttamiseen ja yhteisöllisyyteen liittyviä toimia: järjestävät tapahtumia, ylläpitävät kylätaloja ja niissä mm. harrastus- ja liikuntatoimintaa. Lisää Pohjois-Savon Kylät ry:n toiminnasta www.pohjois-savonkylat.fi.

Pohjois-Savon Kylät ry:n hankkeet vuonna 2019:

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA Ikäihmiset kiinni lähiyhteisöön-hanke 30.6.2021 saakka. Kehittämisyhdistys Kalakukko ry / Manner-Suomen Maaseuturahaston rahoittama, Koulutukset kuntoon - ossoominen mukkaan –hanke 31.10.2019 saakka.

Lisäksi saatu rahoitusta Olvi säätiöltä Ikäihmisten kuljetuksiin sekä Pohjois-Savon rahastolta ikäihmisten päiviin kulttuurin, musiikin ja taiteen tuomiseen (ammattitaiteilijat).

Tilojen käyttö, kuvaus tiloista:

Pohjois-Savon Kylät ry:llä on vuokralla kaksi toimistohuonetta Yrityskylä Innocumista (Kiinteistö Oy Isoharja), jossa toimivat sekä yhdistyksen perustoiminta että hankkeiden työntekijöiden toimipisteet. Arjen turvaa Pohjois-Savon Kylissä hankkeen työntekijän toimipiste valitaan ja vuokrataan, vasta avustuksen saamisen jälkeen.

Lisäksi toimintaa tehdään kylätaloissa tai kylien kokoontumistiloissa ympäri Pohjois-Savon. Kylätalot ovat kyläyhdistysten omistamia tai hallinnoimia kokoontumistiloja, joissa kylien asukkaat kokoontuvat järjestämään kaikille asukkaille avoimia tapahtumia ja toimintaa, jotka edistävät sosiaalista kanssakäymistä, vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat mielekästä sisältöä elämään. Kylien omia kokoontumistiloja tullaan hyödyntämään hankkeen infotilaisuuksien pitämiseen. Kylätalot sijaitsevat juuri niillä alueilla, joihin tarvitaan toimia turvallisuuden takaamiseksi.

Muiden tilojen hyödyntäminen: Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tiloja voidaan hyödyntää tarvittaessa erilaisiin koulutuksiin maksutta.

Kuntien tiloja Pohjois-Savon Kylät ry on saanut käyttöön joko ilmaiseksi tai pienellä korvauksella, mikäli kylällä ei ole tiloja kokoontua tai on tarve pitää isompia tilaisuuksia esim. useamman kylän väelle kuntataajamissa.

Toiminta ja sisältö

Toiminnan tarve ja miten tarve on selvitetty?

Arjen turvallisuuteen liittyvän hankkeen tarve on tullut esille monilta tahoilta: maaseudun asukkailta, viranomaisilta, kuntien edustajilta. Havainnoimme aiheen tarpeellisuuden Pohjois-Savon kylinä jo meidän Kehittyvät Kylät – palveluita tuottamassa hankkeessa, jossa päästiin alkuun kyläturvallisuuden kehittämisessä kyläalueille.

Arjen turvallisuuteen vaikuttavat maaseutukylillä todella monet tekijät, sillä viranomaiset ja apu ovat kaukana. Välimatkat ovat pitkät ja ”vasteajat” saapua paikalle voivat olla jopa yli tunnin, lisäksi avun saamista voi hidastaa huonokuntoinen tiestömme. Harvaanasutun maaseudun asukkaan näkökulmasta pelastuslaitoksen pisteet ovat harvassa ja poliisien pisteet vielä kauempana, tämän takia arjen häiriötilanteissa avun saaminen kestää. Lisäksi omatoimisen arjen turvallisuuden lisäämistä puoltavat lisääntyneet voimakkaat luonnonilmiöt ja ääriolosuhteet. Luonnonilmiöiden myötä syntyy niin kesällä kuin talvella myrskyjä ja tuulituhoja sekä kuivuuden takia syttyviä metsäpaloja. Ääriolosuhteiden takia syntyneitä arjen häiriötilanteita ovat pitkät sähkö- tai vesikatkot ja teille tulleet esteet. Jokaisen on pystyttävä itse toimimaan ja varautumaan sekä antamaan apua naapureille ja lähiyhteisölle. Viranomaiset eivät pitkittyneissä tilanteissa ehdi ensimmäisenä apuun maaseudulle, harvaanasutusta maaseudusta puhumattakaan.

Tarvetta omatoimiseen avunantamiseen naapureille ja läheisille lisää ikääntyneiden määrän kasvaminen Pohjois-Savossa. Väestöennusteiden mukaan huoltosuhde on kasvamassa kovaa vauhtia ja vanhusväestön osuus nousee koko ajan. Kylillä, joissa asuu paljon ikäihmisiä, tarvitaan uudenlaisia muotoja arjen turvallisuuden takaamiseksi. Tarvitaan uudenlaisia keinoja auttaa kylillä asuvia vanhuksia ja ikäihmisiä arjen häiriötilanteissa. Ikääntyminen ja sairaudet tuovat lisähaasteita arjen häiriötilanteissa selviytymiseen.

Kehittyvät Kylät – palveluita tuottamassa -hankkeessa saatiin alulle Pohjois-Savossa kyläturvallisuuden edistäminen. Lisäksi Ylä-Savon alueella Kylät sydämellä hankkeessa vietiin eteenpäin kyläturvallisuuden edistämistä. Kylätoimijat on saatu herätettyä ajatukseen, että heidän on itse pystyttävä toimimaan arjen häiriötilanteissa. Näiden hankkeiden tekemän pohjatyön kautta kylien ja kyläläisten omaa arjen turvan lisäämistä olisi helppo jatkaa. Kehittyvät Kylät – palveluita tuottamassa -hankkeen loppuraporttiin onkin kirjautettu, että hankkeen myötä päästiin vasta alkuun ja saatiin erittäin hyvä yhteistyö alkamaan Pohjois-Savossa turvallisuustoimijoiden sekä Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyötä on jatkettu kevään 2018 jälkeen Pohjois-Savon pelastuslaitoksen järjestämässä tilaisuudessa sekä yhdellä koulutuksella. On kuitenkin huomattu, että kyläturvallisuuden parantamiseen ja asukkaiden oman arjen turvallisuuden parantamiseen eivät riitä meidän olemassa olevat resurssit, koska niin asukkaisiin, kylätoimijoihin kuin turvallisuusverkostoon yhteyden ylläpitoon tarvitaan riittävästi resursseja. Loppuraportin loppuun kyläturvallisuuden osalta on kiteytetty asia resurssoinnista eli tarvitaan joko uutta hanketta tai muuta resurssointia, jotta turvallisuus maaseudulla myös arjen häiriötilanteissa pystytään takaamaan ja tähän jo ennalta varautumaan.

Uuden ”Arjen turvaa Pohjois-Savon kylissä” -hankkeen myötä halutaan vahvistaa oman turvallisuuden tunteen lisäämistä ja muistutella sitä, että turvallisuus luo hyvinvointia. Hankkeella halutaan luoda mielikuvaa, että turvallisuudella ja siitä huolehtimisella saadaan aikaan positiivisia vaikutuksia maaseudun asukkaille.

Hankkeeseen mukaan lähtevien kylien kanssa selvitetään aluksi kyseisten kylien turvallisuuden tarve. Kylien ja asukkaiden osaaminen, taidot ja toimintavalmius ovat erilaisia, kuten myös alueen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Tämän takia jokaisessa kylässä tehdään ensin yhdessä alkukartoitus, millaista osaamista jo löytyy, jotta hankkeen kautta tarjottava koulutus ja osaamisen lisääminen palvelevat kyläaluetta parhaiten.

Toiminnan tavoitteet

1. Hankkeen päätavoitteena on

Hankkeen päätavoitteena on lisätä arjen turvallisuutta sekä kylien omatoimista varautumista Pohjois-Savon kylille sekä lisätä asukkaiden osallistumismahdollisuuksia oman turvallisuuden ylläpitämiseen. Tavoitteena hankkeen myötä on lisätä maaseudun asukkaiden sekä kesäasukkaiden hyvinvointia.

Hankkeen tavoitteena

- a) Hankkeen tavoitteena on kartoittaa ja tunnistaa yhdessä maaseudun asukkaiden ja kylätoimijoiden kanssa oman alueen arjen turvallisuuden riskitekijöitä sekä miettiä yhdessä keinoja millä ehkäistä arjen häiriötilanteita sekä samalla kartoittaa alueella olevat voimavarat, osaaminen ja kalusto.
- b) Hankkeen tavoitteena on muodostaa Pohjois-Savon alueelle 20 kpl kylien omia kyläturvaryhmiä, jotka pystyvät toimimaan omilla kyläalueillaan arjen häiriötilanteissa. (= kyläturvaryhmät)
- c) Hankkeen tavoitteena on lisätä turvallisuuden tunnetta maaseudun asukkaiden ja kesäasukkaiden keskuudessa, lisäämällä heidän tietouttaan ja osaamistaan arjen häiriötilanteissa mm. omatoimisen varautumisen kautta.
- d) Hanke järjestää koulutuksia matalalla kynnyksellä maaseudun asukkaille ja kesäasukkaille. (=koulutukset)
- e) Hankkeen tavoitteena on kannustaa ja tukea maaseudun asukkaita naapuriavun antamiseen sekä kyläyhteisöjen sisällä lähimmäisistä huolehtimiseen. (= naapuriapu ja yhteisöstä välittäminen)
- f) Kehittää kyläturvallisuutta ja omatoimista varautumista asukkaita osallistuvalla tavalla yhdessä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen, kuntien sekä muiden turvallisuustoimijoiden ja yhdistysten kuten VaPePan, SPR:n ja metsästysseurojen kanssa. (= verkostoyhteistyö kyläturvallisuudessa)
- g) Kartoittaa Pohjois-Savon alueen kylätaloista tai muista kylien kokoontumistiloista arjen häiriötilanteiden kokoontumistiloja sekä luoda yhteinen ”kartta” yhteystietoineen ja varusteineen arjen häiriötilanteiden kokoontumispaikoiksi sopivista kylätaloista. (= kylätalo arjen häiriötilanteiden kokoontumistiloina)

Toiminnan kohderyhmä

Hankkeen kohderyhmään kuuluvat hankkeeseen mukaan tulevien 20 kylän alueen asukkaat sekä kesäasukkaat. Pienten kylien osalta voidaan kyläturvaryhmiä ja koulutuksia järjestää useamman kylän alueen asukkaille ja toimijoille, jolloin mukaan hankkeeseen voi tulla yli 20 kylää Pohjois-Savon alueelta.

Lisäksi kohderyhmänä hankkeelle ovat kaikki Pohjois-Savossa toimivat turvallisuustoimijat, kunnat sekä muut viranomaiset, jotka voivat hyötyä kylien omatoimisen varautumisen lisäämisestä.

Lisäksi hankkeen kohderyhmänä ovat muut alueella toimivat yhdistykset ja järjestöt mm. metsästysseurat, SPR:n ryhmät ja VaPePan toimijat, jotta saamme yhteistyöllä enemmän aikaan arjen turvallisuuden parantamiseksi.

Toiminnan sisältö ja toteutus

Hankkeen toiminta lähtee asukkaiden, kesäasukkaiden ja kylien omista tarpeista kehittää oman alueen arjen turvallisuutta mm. arjen häiriötilanteiden varalle. Kylien vakituisten ja kesäasukkaiden kanssa yhdessä luodaan ja kartoitetaan ne toimenpiteet, joita hankkeen myötä edistetään. Hanketta tehdään yhdessä kyläläisten kanssa, jolloin saadaan koko kyläyhteisö hyödyntämään naapuriapua sekä antamaan apua silloin, kun sille on tarvetta. Tällä toimintamallilla saadaan koko kyläyhteisö motivoitua ja sitoutettua yhteiseen hyvään.

Hankkeeseen palkataan kyläturvallisuuskoordinaattori, jonka tehtävänä on jalkautua kyliin tekemään hankkeen toimenpiteitä. Kyläasiamies auttaa kyläturvallisuuskoordinaattoria mm. kylien viestinnässä sekä kontaktien ja yhteyksien luomisessa. Lisäksi vahvistusta hankkeeseen saadaan Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen tarjoamista resursseista hankkeen toteuttamiseksi mm. kalustoa ja koulutuksia sekä Pohjois-Savon Pelastusalan Liiton toteuttamista koulutuksista.

Kohdekylien etsintä ja valinta sekä kohderyhmän tavoittaminen ja siihen liittyvät toimenpiteet

Hanke aloitetaan kohdekylien kartoituksella ja tavoittamisella. Hankkeeseen halutaan mukaan erilaisia kyliä erilaisilta alueilta koko Pohjois-Savon alueelta. Kyläalueilla pidetään infotilaisuuksia, joissa innostetaan kyläläisiä kyläturvallisuuden kehittämiseen ja arjen avun antamiseen sekä samalla kartoitetaan kylän tarpeita arjen turvallisuuden parantamiseksi. Hankkeen aikana järjestetään eri kylillä yhteensä 30 kpl intotilaisuutta. Hankkeeseen otetaan mukaan sekä sellaisia kyliä, joissa on jo tehty toimia oman kylän kyläturvallisuuden parantamiseksi, sekä kyliä, joissa vasta lähdetään turvallisuutta miettimään. Uusien kylien osalta hanke toteutetaan Pohjois-Savossa vaiheittain, hanke aloitetaan Ylä-Savon alueelta, josta siirrytään Sisä-Savon ja Varkauden seudun kyliin ja sen jälkeen Koillis-Savoon ja Kuopion seudun kyliin. Kylät, joissa on tehty meidän omien hankkeiden tai kylän omasta toimesta kyläturvallisuuden edistämistä, pääsevät heti mukaan hankkeeseen, koska heillä ei ole niin suurta tarvetta tehdä kartoitusta ja heille voidaan heti tarjota sopivia koulutuksia ja aloittaa kyläturvaryhmien kasaaminen. Hankeinfo voi sisältyä kylissä järjestettäviin kylätilaisuuksiin tai kesätapahtumiin, jossa tavoitetaan laajasti alueen asukkaita ja myös kesäasukkaita. Kyläläisiä pyritään kontaktoimaan suoraan hankehenkilöstön ja kylätoimijoiden toimesta. Kylien omiin tilaisuuksiin mennään kertomaan hankkeen toiminnasta ja hyödyistä omalle kylälle.

Asukkaiden ja kyläläisten tarpeista lähtevän arjen turvan kehittäminen

Kyläturvailloissa kartoitetaan yhdessä asukkaiden ja kylien kanssa alueen varautumistasoa, kyläturvallisuuden ja arjen turvallisuuden haasteita ja ongelmakohtia. Samalla kartoitetaan alueella olevat voimavarat, osaaminen ja kalusto arjen häiriötilanteissa toimimiseen. Hankkeen avulla saadaan kirjattua kylälle oma kyläturvallisuus – ja omatoimisen varautumisen suunnitelma. Samassa kyläturvaillassa voidaan kartoittaa yhteisen kokoontumistilan mahdollisuudet toimia arjen häiriötilanteiden kokoontumistilana/väestötilana. Yhteenveto kylien jo olemassa olevista resursseista viedään kunnan tietoon ja hyödyksi kunnan tekemään turvallisuus- ja varautumissuunnitteluun. Hankkeen kyläturvallisuuskoordinaattori on avainasemassa, jotta kylien tekemä omatoiminen varautuminen saadaan osaksi kunnan jo olemassa olevia suunnitelmia.

Kyläturvallisuuden kehittäminen osallistamalla asukkaita

Hankkeessa toimitaan niin, että kaikki toimenpiteet ja kehittäminen tehdään asukkaita ja kyläläisiä osallistamalla. Asukkailla ja kyläläisillä on paras tuntemus alueen, kaluston ja resurssien osalta. Asukkaiden osallistamisen kautta saadaan esiin tietoja ja taitoja, joita ei ole kunnilla tai viranomaisille vielä tiedossa. Näitä tietoja hyödynnetään arjen turvallisuuden parantamisessa. Lisäksi saadaan hyötykäyttöön kylillä oleva oman alueen aluetuntemus, joka on monissa arjen häiriö tai vaikka etsintätilanteissa todella tärkeässä roolissa. Kyläilloissa kuten muissakin hankkeen toimenpiteissä käytetään osallistavia menetelmiä. Lisäksi osallistumista ja osallistamista voidaan lisätä etäosallistumisen kautta.

Koulutukset ja osaamisen lisääminen

Hankkeen tavoitteena on lisätä turvallisuuden tunnetta maaseudun asukkaiden ja kesäasukkaiden keskuudessa, lisäämällä heidän tietouttaan ja osaamistaan arjen häiriötilanteissa mm. omatoimisen varautumisen kautta. Tätä varten hankkeen myötä järjestetään kylän ja alueen asukkaista lähtevää tarvittavaa koulutusta.

Koulutuksen toteuttajina toimivat Pohjois-Savon Pelastuslaitos ja Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto. Koulutuksia voidaan tarjota esim. seuraavista teemoista tai räätälöidä kyläalueen tarpeita vastaavaksi. Koulutuksia voidaan pitää lisäksi kyläalueiden yhteisinä tai tarjota joitain erityiskoulutuksia myös laajemmin hankealueen kyläturvaryhmäläisille. Jokaisella alueella koulutukset ja osaamisen lisääminen lähtevät alueen ja asukkaiden tarpeista. Koulutuksiin voi osallistua, vaikka ei olisi sitoutumassa kyläturvaryhmän toimintaan, koska jokainen henkilö, jonka turvallisuustaitoja voidaan lisätä, lisää myös turvallisuuden tunnetta ja henkilön omaa arjen turvallisuutta.

- Kodinturvallisuus
- Arjen turvallisuus (esim. kodin turvakatsaus, palovaroittimet)
- Kyläturva -päivät (varautuminen, paikkatiedot, kotivara)
- Meidän turvallinen kylä
- Oma toiminen varautuminen (maaseutualueet) /72 h (kirkonkylät)
- Hätäensiapu
- Alkusammutus
- Selviydy sähköttä
- Myrskyn jälkeen (raivaus)
- Defi koulutus (sydäniskurin käyttökoulutus)
- Kyläturvaryhmänä toimiminen
- Kyläturvallisuuskouluttajakoulutus

Lisäksi alueen toimijoille voidaan tarjota VaPePan eli Vapaaehtoisen pelastuspalvelun tarjoamia koulutuksia kuten VaPePan peruskurssi, ensihuolto- tai etsintäkoulutuksia. Koottavat kyläturvaryhmät voivat toimia samalla VaPePan hälytysryhmänä VaPePa koulutuksien käymisen jälkeen.

Kyläturvaryhmien kokoaminen

Infotilaisuuksien, kyläturvailtojen ja koulutusten kautta kootaan kyläturvaryhmästä kiinnostuneiden yhteystietoja ja kylittäin lähdetään kasaamaan kylien omia kyläturvaryhmiä. Kyläturvaryhmiin pyritään saamaan laajasti osaamista. Mukaan pyydetään metsästysseurojen, SRP:n ja VaPePan toiminnassa jo mukana olevia kyläläisiä. Lisäksi muonitusapuna voivat olla Martat tai Maa- ja kotitalousnaiset. Kyläturvaryhmien kokoamisesta informoidaan kaikkia yhdistyksiä ja järjestöjä sekä yrittäjiä, jotta tieto ryhmistä saadaan leviämään laajalle ja kylätoimiryhmään saadaan toimijoita erilaisista taustatahoista. Kyläturvaryhmät koulutetaan toimintaan ja heille luodaan yhteydenpito kanavat arjen häiriötilanteita varten kylän sisällä sekä pelastuslaitoksen suuntaan. Kyläturvaryhmistä kootaan yhteinen tietokanta, jota voivat hyödyntää arjen häiriötilanteissa Pohjois-Savon Pelastuslaitos ja alueen kunnat. Kyläturvaryhmien tueksi Pohjois-Savon pelastuslaitos nimeää yhteyshenkilöitä paikallisilta pelastuslaitoksilta. Pienille kyläalueille voidaan tehdä useamman kylän alueella toimiva kyläturvaryhmä.

Kylätaloista arjen häiriötilanteiden kokoontumistiloja

Hankkeen aikana kartoitetaan ja kootaan yhteen tieto sellaisista kylätaloista tai muista kylien kokoontumistiloista Pohjois-Savon alueella, jotka voivat toimia arjen häiriötilanteiden kokoontumistilana. Näistä tiloista luodaan kartta / tiedosto, joka on kaikkien asukkaiden, kuntien ja viranomaisten hyödynnettävissä. Kartoitetaan, millainen varustetaso kylätaloissa on: onko varavirtaa, aggregaattia, ensiapuvälineistöä, kotivaraa, puulämmitys, majoitustiloja yms. kuka tilasta vastaa ja kehen tulee olla yhteydessä tilan saamiseksi käyttöön arjen häiriötilanteissa?

Arjen häiriötilanteisiin sopivat kokoontumistilat ovat tiedon keruunjälkeen myös muiden käyttöön esim. kunnan, kunnan sosiaalipäivystyksen, VaPePan, Poliisin, Pelastuslaitoksen ja muiden viranomaisten tiedossa. Tällaisen tiedon keruuta Pohjois-Savon Kylät ry:ltä on toivottu jo vuosia, mutta tähän ei ole ollut tähän saakka resursseja, joten näiden tietojen kerääminen on laitettu nyt osaksi tätä arjen turvallisuuden hanketta.

Kylä- kunta- pelastuslaitos yhteistyö

Hankkeen tavoitteena on lisätä kylien, kunnan ja pelastuslaitoksen yhteistyötä arjen häiriötilanteissa. Hankkeella on iso rooli saada toimijat toimimaan yhteen ja hyödyntämään kaikkien osaamista arjen häiriötilanteissa. Hankkeen tavoitteena on luoda yhteyksiä toimijoiden välille ja luoda sellainen kyläturvamalli, jota viranomaiset ja kunnat voivat tarvittaessa hyödyntää. Kyläturva ryhmien hyödyntäminen mm. ikäihmisten arjen apuna on hankkeen aikana selvitettävä ja pilotoitava yhdellä kyläalueella yhdessä kunnan vanhuspalveluiden tai palveluohjauksen kanssa.

Hankkeen aikataulus:

Hankkeen verkostoryhmän kokoaminen.

Hankkeen työntekijän rekrytointi.

Hankkeen alueiden tarkentaminen sekä hankkeen aikataulus alueittain.

Kumppaniverkoston kokoaminen, kuntiin yhteydenotot ja tapaamiset.

Kylät mukaan hankkeeseen. Hankkeesta tiedottaminen monikanavaisesti. Tiedotetaan hankkeesta hankealueiden kylille, innostetaan mukaan.

Jalkautuminen alueen asukkaiden, kesäasukkaiden ja toimijoiden pariin, kyläaktiivien ja kyläturvaryhmäläisten löytäminen.

Kylä- ja aluekohtaisten infotilaisuuksien suunnittelu sekä niihin etäosallistumahdollisuuksien kehittäminen.

Alueen ja asukkaiden turvallisuustarpeiden kartoitus kyläturvailloissa. Kyläkohtaisen tiedon kokoaminen, mitä on jo olemassa osaaminen, resurssit, kalusto.

Kyläturvaryhmien kouluttaminen ja valmiuksien lisääminen. Kyläturvaryhmien organisoituminen.

Koulutusten toteuttaminen kyläalueilla. Koulutuksia toteuttavat Pohjois-Savon Pelastuslaitos sekä Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto yhdessä hankkeen ja kylien kanssa.

Kylien varautumis- ja evakuointikeskusten kartoitus, varustelun kartoitus sekä tietojen kasaus.

Kyläturvaryhmien yhteystietojen kasaus, yhteinen tietokanta, kyläturvaryhmien tavoittaminen ja organisointi.

Kylä-kunta-pelastuslaitos yhteistyön vahvistaminen.

Pilotointi kyläturvaryhmä arjen apuna ikäihmisille.

Tulokset ja vaikutukset

Hankkeessa mukana olevien alueiden asukkaiden ja kesäasukkaiden turvallisuuden tunne kasvaa, kun on saatu itselle tietoja ja taitoja toimia arjen häiriötilanteissa. Lisäksi kylän asukkaat ja kesäasukkaat tietävät, että voivat turvautua kyläturvaryhmiin ja naapurinapuun silloin, kun viranomainen ei ennätä paikalle tai viranomaisia tarvitaan muissa tehtävissä. Hankkeen myötä syntyy muutosta siihen, että kunnat ottavat kylät mukaan turvallisuuden ja varautumisen suunnitteluun. Lisäksi kunnat ottavat huomioon, että voivat tarvittaessa häiriötilanteissa pyytää kyläturvaryhmiltä apua. Alueilla oleva aluetuntemus pystytään hyödyntämään kyläturvaryhmien kautta myös viranomaisten ja kuntien suuntaan.

Hankkeen myötä saamme lisättyä tietoa, millä jokainen asukas voi itse vaikuttaa omaan arjen turvallisuuteen ja sitä kautta omaan hyvinvointiin ja turvallisuuden tunteeseen. Varautuminen arjen häiriötilanteisiin tulee osaksi arkipäiväistä toimintaa ja kylillä osataan toimia myös ennaltaehkäisevästi erilaisissa häiriötilanteissa.

- 1) Hankkeen avulla luodaan kyläturvaryhmät 20 kyläalueella. Kyläturvaryhmiin saadaan mukaan noin 10-15 aktiivista toimijaa eli kyläturvaryhmäläisiä tavoitellaan hankkeen aikana yhteensä noin 240.
- 2) Hankkeen aikana pidetään kylillä infotilaisuuksia 30 kpl, tavoite 15 henkilöä per tilaisuus, yhteensä noin 450 osallistujaa.
- 3) Kyläturvailat 20 kylällä, osalla kylistä useampi ilta, tiedon kartoitukseen, osaamisen ja resurssien löytämiseen, yhteensä 30 kpl kyläturvailtoja. Tavoitetaan yhteensä 600 asukasta, kylä- tai yhdistystoimijaa.
- 4) Kylätilaisuudet – tai kesätapahtumat, osallistutaan hankkeen aikana yhteensä 22 tilaisuuteen, joissa tavoitetaan noin 800 henkilöä.
- 5) Järjestetään vuosittain noin 20 koulutuspäivää tai iltaa eri teemoilla. Koulutuksiin tavoitellaan osallistuvan 3 vuotisen hankkeen aikana noin 1000 osallistujaa.

Turvallisuuden lisääminen, omatoiminen varautuminen ja sen kehittäminen on jatkuva prosessi ja sitä toteutetaan osallistujien toiveiden mukaisesti. Maaseudulle avun tuleminen kestää kauan, joten omia valmiuksia on kehitettävä ja pidettävä yllä koko ajan. Hankkeen jälkeen yhteistyökumppanuus jää Pohjois-Savon Kylät ry:n, Pohjois-Savon Pelastusalan Liiton, Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen ja kuntien toimintaan. Hankkeen myötä vahvistuu kolmannen sektorin rooli arjen turvallisuuden ylläpitämisessä maaseudulla ja kylillä. Pohjois-Savon Kylät ry:n rooli hankkeen jälkeen on toimia viestinviejänä kyläyhdistysten ja kyläturvaryhmien suuntaan, jatko koulutusta tarjotaan sekä Pohjois-Savon Pelastusalan Liiton että Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kautta. Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen roolina on tukea alueellisia kyläturvaryhmiä

oman verkoston kautta. Hankkeen myötä saadaan luotua kyläturvaryhmä verkosto, joka pystyy toimimaan pelastuslaitoksen ja kuntien tukena häiriötilanteissa.

Hankkeen tuloksena saadaan lisäksi koottua tietoa millaisia turvallisuusvajeita alueilla vielä jää, mihin jatkossa voitaisiin kohdistaa yhdessä toimenpiteitä ja voimme niistä yhdessä myös viestiä eteenpäin.

Seurannan ja arvioinnin toteutus

Hankkeen tueksi perustetaan verkostoryhmä, joka kootaan moniammatillisesti seuraamaan hankkeen toteutusta ja vaikutuksia. Verkostoryhmän tehtävä on lisäksi edistää hankkeen kautta esiin tulleita arjen turvallisuuteen liittyviä toimia. Hankkeen arviointia, seurantaa ja dokumentointia tehdään kokohankkeen ajan. Verkostoryhmä kokoontuu 3-4 kertaa vuodessa. Lisäksi hankkeen työntekijöiden tueksi perustetaan ydinryhmä, joka kokoontuu 1-2 kuukauden välein ja toimii hankkeiden työntekijöiden tukena sekä auttaen heitä mm. koulutusten organisoinnissa sekä hankkeesta viestimisessä.

Hankkeen arviointia kerätään seuraavilta kohderyhmiltä kyselyillä. Hankkeen arvioinnin tukena käytetään Artsi-arviointityökaluja soveltuvien osin. Hankkeelle luodaan hankkeen alussa arviointisuunnitelma, jossa määritellään mitä tietoa kerätään arvioinnin ja vaikuttavuuden mittaamisen tueksi. Tietoa kerätään ainakin kohderyhmältä eli asukkailta, kesäasukkailta ja kyläläisiltä. Lisäksi tietoa kerätään ja kysellen kunnilta, yhteistyökumppaneilta ja verkostoilta. Palautetta kerätään lisäksi pidetyissä tapahtumissa sekä koulutuksissa. Kylätoimijoilta ja muilta alueen toimijoilta sekä yhteistyökumppaneilta kerätään hankkeen aikana palautetta ja arviointia hankkeen toiminnasta ja vaikutuksista.

Hankkeen toimintaa kehitetään ja arvioidaan jo hankkeen aikana ja hankkeen toimintaa muutetaan mikäli arviointi ja palaute antavat siihen aihetta.

Viestinnän toteutus

Viestintää yhteistyöllä

Kaikki hankkeessa mukana olevat toimijat viestivät hankkeesta omilla kanavillaan monitahoisesti. Hankkeen toteuttaja on kuitenkin päävastuussa tiedotuksen sisällöstä ja hankkeen tuottamaa materiaalia ja infoa on kaikkien siten helppo jakaa. Pohjois-Savon Kylät ry:llä on käytössä laajat viestintämahdollisuudet sekä yhteydet kyliin, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä hankkeen toteuttamisessa ja hankkeen onnistumisessa. Kylien kautta saadaan aktiiviset toimijat heti mukaan ja viestin vieminen maaseudulle ja kyliin onnistuu kyläyhdistysten kautta. Olemassa olevan kyläverkoston, kylärekisterin ja kylätalorekisterin kautta hankkeesta tiedottamista pystytään tekemään myös aluekohtaisesti. Lisäksi edellisen hankkeen myötä on jo kerätty yhdessä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kanssa listaa kyläturvallisuusyhteyshenkilöistä, joita löytyy jo 13 kylältä. Näitä kyläturvallisuusyhteyshenkilöitä voidaan hyödyntää kylien tavoittamisessa, infotilaisuuksien kasaamisessa sekä kyläturvaryhmien kokoamisessa.

Pohjois-Savon Kylät ry verkoston hyödyntäminen ja monikanavainen viestintä

Monikanavainen tiedottaminen sekä medianäkyvyys on tärkeää, jotta tietoa hankkeesta ja sen tuomista toimista saadaan jalkautettua niin asukkaalle kuin kesäasukkaille. Käytössä olevia tiedotuskanavia: suorat sähköpostit, sähköiset kyläkirjeet, kylätiedotteet, sosiaalisen median kanavat: Facebook, Twitter, Instagram ja Youtube. Lisäksi median (lehdet/ radio) kautta maksetut mainokset, että mediatiedotteet. Hankkeen

tilaisuuksiin kutsutaan paikalle alueen mediaa, jotta tietoa saadaan hankkeesta ja sen tekemistä toimista leviämään mahdollisimman laajalle joukolle. Pohjois-Savon Kylät ry on onnistunut sekä edellisissä, että käynnissä olevissa hankkeissa viestimään tehokkaasti sekä saamaan hankkeille hyvin näkyvyyttä medioissa.

Asukkaiden ja kesäasukkaiden tavoittamisessa käytämme lisäksi kylien omia viestintäkanavia sekä pyrimme mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään kuntien omaa tiedotusta ja kunnissa toimivaa niin varautumisen kuin hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen kanssa työskentelevien työntekijöiden verkostoja. Lisäksi hankkeen kustannuksiin on varattu rahoitusta aluepostituksiin, jolla voidaan tavoittaa laajalti alueen asukkaita. Lisäksi hyödynnetään kylien omia tiedotuslehtiä ja -kanavia ja kylien tekemää laatikkojakelua kylien alueilla.

Tiimipalaverit ja yhteiset materiaalit

Hankkeen ydinryhmä pitää työkokouksia noin 1-2 kuukauden välein, lisäksi hankkeen työntekijät pitävät tiimipalavereita tarpeen mukaan noin 2 viikon välein. Tiimipalavereissa tehdään työnjakoa ja suunnitellaan tulevia toimenpiteitä. Viestinnän tukena ovat yhteisesti jaetut tiedostot ja materiaalit.

Hankkeen viestinnän kannalta on erittäin tärkeää, että keskeiset hanketoimijat saadaan sitoutettua hankkeeseen ja hankkeesta viestimiseen.

Riskit ja niiden hallinta

Kohderyhmän ja kylien tavoitettavuus: Löytyykö alueelta riittävää määrää aktiivisia kylätoimijoita ja asukkaita, jotka ovat kiinnostuneet kyläturvaryhmissä toimimisesta. Pohjois-Savon Kylät ry:n kautta voidaan helposti tavoittaa kylät ja kyläyhdistysten kautta tavoitetaan alueen asukkaat ja toimijat. Koulutuksiin mukaan tulemisen kynnys pidetään matalana ja painotetaan, että toiminta on täysin vapaaehtoista. Vaikka sitoudut kyläturvaryhmään, toimit siinä vapaaehtoisena ja silloin kun sinulle itselle sopii.

Infotilaisuuksiin ja kyläturvailtoihin osallistujien saaminen: Infotilaisuuksissa voi olla paikan päällä tai osallistua etäyhteydellä. Etäosallistumisen kautta osallistumisen kynnystä pyritään madaltamaan. Lisäksi osalle alueista voidaan järjestää yhteisiä infotilaisuuksia ja kyläturvailtoja. Hyödynnetään lisäksi laajasti kylien alueella toimivia muita yhdistyksiä ja toimijoita, jotta tietoa tilaisuuksista saadaan viestittyä eteenpäin. Lisäksi rahoitusta on varattu aluepostituksiin, jolla voidaan laajasti tavoittaa alueen asukkaita. Kyläyhdistysten omia tiedotteita ja jakelukanavia hyödynnetään myös.

Kyläturvaryhmäläisten kiinnostavuuden ylläpitäminen ja ajan riittäminen: Koulutuksia järjestetään kyläturvaryhmäläisten omasta kiinnostuksesta, jolloin osallistumiseen olisi suurempi motivaatio. Lisäksi hankkeen myötä etsitään muitakin arjenaputehtäviä, joita kyläturvaryhmäläiset voivat oman kylän alueella tehdä, mitkä eivät suoraan liity arjen häiriötilanteisiin vaan ennalta ehkäisevään turvallisuustyöhön esim. ikäihmisten palovaroittimien tarkastaminen. Yhdessä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ja Pohjois-Savon pelastusalan liiton kanssa jatkokoulutetaan kyläturvaryhmäläisiä hankkeen päättymisen jälkeenkin. Osallistuminen on vapaaehtoista eli kaikkiin tarjottuihin koulutuksiin ei tarvitse kyläturvaryhmäläisen osallistua.

Hankekumppaneiden sitoutuminen: Hankekumppaneiden kanssa tehdään tarkat yhteistyösopimukset, joten jo hankkeen alkaessa on sovittu mihin kukakin hankekumppani sitoutuu. Hankkeen aikana uusia yhteistyökumppanuuksia tehdessä toimitaan samoin.

Kuntatoimijoiden mukaan saaminen hankkeeseen: Kuntien saaminen mukaan hankkeeseen on haastavaa, koska monesti kunnissa tehdään niin turvallisuussuunnittelua kuin varautumistyötä ”otona” eli jonkun muun työtehtävän ohessa. Hankkeen kautta kunnille luodaan kuitenkin ymmärrys, siitä kuinka tärkeää on saada kyläiset ja asukkaat itse toimimaan oman arjen turvallisuuden edistäjinä. Arjen häiriötilanteiden sattuessa kunta voi hyödyntää kyläturvaryhmiä sekä kylien kylätaloja arjen häiriötilanteiden kokoontumispaikkana. Kun kunnille tuodaan esille kuntien ja kunnan asukkaiden saamat hyödyt hankkeesta, uskomme kuntien lähtevän mukaan hankkeeseen.

Hankkeeseen palkattavien työntekijän sitouttaminen, joustavuus ja jaksaminen: Haastattelu vaiheessa kerrotaan hankkeen luonteesta ja pyritään saamaan hakijoille oikeanlainen kuva, millaisesta työstä on kysymys. Hankkeen työntekijöiden tekemää työmäärää ja jaksamista seurataan. Työnantajan puolelta tuetaan työntekijöiden jaksamista mm. mahdollisuuksilla osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan.

Arvio kilpailuvaikutuksista

Emme kilpaile hankkeella yritysten kanssa. Alueen yritykset tarjoavat mm. sammutinhuoltoa ja erilaisia turvallisuus- ja vartiointipalveluja. Hankkeen tapahtumiin voidaan pyytää paikallista sammutinhuoltoa paikalle, eli hankkeena emme tee yritysten kanssa kilpailevaa toimintaa. Hankkeen kautta ei myöskään myydä turvavälineistöä. Tapahtumissa voi olla pientä turvallisuusvälineistöä palkintoina, jotka hankitaan yrityksiltä. Kyläturvallisuuden ja varautumisen kehittämistä tehdään lähinnä yhdistysten ja järjestöjen kautta sekä kuntien ja viranomaisten virkatyönä.

VaPePan kanssa emme tee kilpailevaa toimintaa vaan voimme tukea VaPePan toimintaa etsimällä kyläturvaryhmiin henkilöitä, jotka voivat kouluttautua myös VaPePan hälytysryhmiksi ja mennä mukaan VaPePan toimintaan. Pohjois-Savon kylät ry on mukana Pohjois-Savossa VaPePan maakuntatoiminkunnassa sekä viestimme koko ajan kylille VaPePan tarjoamista koulutuksista.

Arvio toiminnan suhteesta julkisen sektorin tehtäviin

Hankkeen kautta ei tehdä tai toteuteta mitään sellaisia tehtäviä, mitkä kuuluvat jonkun viranomaisen perustehtävään. Hankkeessa ei toteuteta julkisen sektorin tai lakisääteisen toiminnan kanssa päällekkäistä toimintaa. Hankkeen toimet ja toimenpiteet lähtevät asukkaista ja kylätoimijoista ja heidän tarpeistaan. Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen kanssa Pohjois-Savon Kylät ry on tehnyt jo aiemmin tiivistä yhteistyötä ja tämän hankkeen kautta voimme tukea viranomaisten tekemää työtä, kun asukkaat osaavat itsekin toimia arjen häiriötilanteissa ilman viranomaisen apua. Tällöin viranomainen voi täysin keskittyä tekemään omaa työtään mm. arjen häiriötilanteissa ja oikeasti avun tarpeessa olevat ihmiset saavat apua.

Pohjois-Savon Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu viranomaisena valistaa alueen asukkaita. Pohjois-Savossa tällä hetkellä on valistettavien määrä 15 % alueen asukkaista. Tämän valistuksen kautta voidaan saada Pohjois-Savon Pelastuslaitos mukaan hankkeeseen toteuttamaan heille viranomaisena määritettyä tehtävää. Tältä osin, kun Pohjois-Savon Pelastuslaitos tekee omana viranomaistyönä valistusta (koulutusta)

maakunnan asukkaille ei hankkeelle aiheudu näistä tilaisuuksista kustannuksia. Hanke on kuitenkin auttamassa asukkaiden tavoittamisessa, jolloin syntyy aitoa kumppanuutta yhdistyksen ja viranomaisen välille.

Palkkatiedot ja talousarvio

Palkattu henkilöstö

Nimike: Kyläturvallisuuskoordinaattori (kokoaikainen 100 % työaika hankkeelle)

Tehtäväkuvaus: Kyläturvallisuuskoordinaattori vastaa hankkeen toteuttamisesta hankesuunnitelman mukaisesti. Kyläturvallisuuskoordinaattorin tehtäviin kuuluu vastata hankkeen toimenpiteiden toteuttamisesta, kouluttajien ja koulutusten organisoinnista, infotilaisuuksien ja kyläturvailtojen pitämisestä sekä kyläturvaryhmien kokoamisesta. Kyläturvallisuuskoordinaattori vastaa hankkeen kumppaneiden kanssa tehtävästä työstä sekä sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä yhdessä kyläasiamiehen kanssa. Kyläturvallisuuskoordinaattori vastaa hankkeen sopimuksien solmimisesta ja tarvittaessa kilpailutuksista. Hankkeen toimenpiteiden koordinointi, aikataulujen laadinta ja aikataulussa pysyminen, kustannusten seuranta, hankkeen arviointi ja raportointi kuuluvat myös työnkuvaan. Mikäli valitulla työntekijällä on turvallisuusalan koulutuksiin osaamista, voi kyläturvallisuuskoordinaattori itsekin pitää osan koulutuksista hankkeen aikana. Hankkeelle tehtävä työ 10 kuukautta hankkeen aloitus vuonna ja sen jälkeen 12 kk per vuosi.

Nimike: Kyläasiamies (osa-aikainen 30% työaika hankkeelle)

Tehtäväkuvaus: Kyläasiamies tekee hankkeen hallinnointia ja seuraa taloutta sekä osallistuu vuosiselvitysten ja arvioinnin tekemiseen. Kyläasiamies toimii kyläturvallisuuskoordinaattorin esimiehenä. Lisäksi kyläasiamiehen asiantuntijuutta hyödynnetään kyläliien kanssa tehtävässä työssä sekä kyläviestinnässä. Kyläasiamies vastaa taloudenhallinnasta. Lisäksi kyläasiamies voi auttaa viestinnässä ja tiedotuksessa sekä kyläturva ja infoiltojen mainosten laatimisessa.

Yhteistyökumppanit:

Pohjois-Savon Pelastuslaitos (määritelty yhteistyösopimuksessa tarkemmin)

Ohjausryhmäjäsenyys

Muu asiantuntija osaamisen vaihto

Tapahtumien järjestämisyhteistyö

Viestinnällinen yhteistyö

Taloudellinen yhteistyö, tilojen käyttö korvauksetta

Taloudellinen yhteistyö, työntekijä resurssit

Pohjois-Savon Pelastusalan Liitto ry (määritelty yhteistyösopimuksessa tarkemmin)

Ohjausryhmäjäsenyys

Muu asiantuntija osaamisen vaihto

Tapahtumien järjestämisyhteistyö

Viestinnällinen yhteistyö

Taloudellinen yhteistyö, työntekijä resurssit

Miten kilpailutus hoidetaan?

Kilpailutuksen osalta pyydetään tarjouksia 3 taholta ja tehdään niiden välillä vertailu. Mikäli lähipiirihankintoja tulisi, ne kilpailutetaan aina.

Hankkeen sisällöstä vastaava yhteyshenkilö

Nimi	Merja Kaija
Sähköpostiosoite	merja.kaija@pohjois-savonkylat.fi
Puhelin	045 179 1070

Taloudesta vastaava henkilö

Nimi	Merja Kaija
Sähköpostiosoite	merja.kaija@pohjois-savonkylat.fi
Puhelin	045 179 1070